

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

І. А. Бурдзялёва

ГЕАПАЭТЫКА БЕЛАРУСІ Ў ТВОРАХ
Т. ДАЛЕНГІ-МАСТОВІЧА І С. ПЯСЕЦКАГА

У арыкуле разглядаюцца прэзентаваныя ў раманах папулярных польскамоўных пісьменнікаў беларускага паходжання Т. Даленгі-Мастовіча і С. Пясецкага дзве геапэтычныя мадэлі Беларусі. Праз аналіз семантычнага нападўнення вобразаў беларускай геаграфічнай прасторы, абумоўленых аўтарскім біяграфізмам, эмацыянальна-суб'ектыўным бачаннем прыродна-геаграфічных і культурна-гістарычных рэалій беларуска-польскага памежжа выяўлена іх канцэптуальнае адрозненне. Падкрэслена значэнне творчасці названых пісьменнікаў у кантэксце беларускай літаратуры.

Поле навуковага дыялогу сучаснага літаратуразнаўства з сумежнымі дысцыплінамі робіцца ўсё шырэйшым. Да ўжо звыклых кантактаў з гісторыяй, культуралогіяй, сацыялогіяй, паліталогіяй і іншымі гуманітарнымі навукамі дадаецца цікавасць да адлюстравання і асэнсавання геаграфічнай прасторы ў мастацкай творчасці. У апошнія дзесяцігоддзі ў літаратуразнаўчы навуковы ўжытак увайшло такое паняцце, як *метагеаграфія*, якое мае на ўвазе заканамернасці ўспрыняцця геаграфічнай прасторы, яе асэнсаванне і эмацыянальнае перажыванне ў суадносінах з культурнымі глабальнымі і цывілізацыйнымі працэсамі. Новы для літаратуразнаўства тэрмін *геапэтыка* прапанаваў шатландска-французскі паэт і эсэіст Кенет Уайт, і з сярэдзіны 90-х гг. мінулага стагоддзя геапэтыка як спецыфічны раздзел паэтыкі прыцягвае ўсё большую ўвагу сучасных даследчыкаў. Прадметам цікавасці геапэтыкі ёсць «вобраз пэўнай прасторы ў індывідуальнай творчасці аўтара, або лакальныя тэксты, сфарміраваныя ў нацыянальнай культуры як вынік мастацкага засваення асобных мясцін, рэгіёнаў геаграфічнай прасторы і канцэптуалізацыі іх вобразаў» [1, с. 17]. Варта адзначыць абавязковы антрапалагічны аспект геапэтычных даследаванняў, пры якім у фокусе ўвагі знаходзяцца менавіта індывідуальна-аўтарскія, эмацыянальна-суб'ектыўныя адносіны пісьменніка з геаграфічнай прасторай, асобныя рэфлексіі, выяўленыя праз семантычна насычаныя вобразы. У першую чаргу геапэтыка вывучае адбітак, след, які пакінула рэальная геаграфічная прастора ў памяці культуры. У выніку сфарміраваны геапэтычны вобраз можа не супадаць з геаграфічнай рэальнасцю і, стаўшы традыцыяй, ужо сам пачынае ўспрымацца як аб'ектыўная дадзенасць.

Беларусь разнастайна праяўлена ў творчасці найпапулярнейшых пісьменнікаў міжваеннай Польшчы Тадэвуша Даленгі-Мастовіча і Сяргея Пясецкага. Абодва аўтары належаць аднаму пакаленню і з'яўляюцца нашымі землякамі, у кожнага ў творчасці моцны біяграфічны пачатак, дзякуючы чаму вобраз геаграфічнай прасторы Беларусі натуральна прысутнічае ў іх творах. Жыцц-

цёвыя лёсы абодвух пісьменнікаў надзвычай ілюстратыўныя для разумення складаных працэсаў нацыянальнай самаідэнтыфікацыі, дадаткова абцяжараных трагічнымі падзеямі пачатку XX стагоддзя, у якія была ўцягнута Беларусь. Яны выдатна паказваюць раз'яднанасць нацыі і раскіданасць яе творчага і інтэлектуальнага патэнцыялу.

Польскамоўную творчасць Т. Даленгі-Мастовіча і С. Пясецкага варта разглядаць у рэчышчы полікультурнага і полілінгвістычнага памежжа, у якім здаўна развівалася айчынная літаратура, як вынік культурна-цывілізацыйнага ўзаемадзеяння. Нягледзячы на тое, што пісьменнікі самавызначалі сябе прыналежнымі да польскай культурнай прасторы, іх творчасць, заснаваная на беларускім матэрыяле, мае дачыненне і да яе літаратуры, увайшла ў кантэкст айчыннага пісьменства, істотна яго ўзбагаціўшы.

Аўтары Т. Даленга-Мастовіч і С. Пясецкі рознымі шляхамі прыйшлі ў польскую літаратуру. Першы – натуральна, бо змалку гадаваўся ў традыцыях польскай культуры і падчас вучобы ў Віленскай гімназіі і Кіеўскім універсітэце ўваходзіў у польскія патрыятычныя згуртаванні. Другі – хутчэй вымушана, бо літаратурнай польскай мовай авалодаў ужо ў сталым узросце, адбываючы тэрмін у польскай турме, і гэта быў адзіна магчымы спосаб яго літаратурнага самавыражэння і самарэалізацыі. Па сутнасці, паспяховая польскамоўная творчасць і сталася для С. Пясецкага шляхам на волю. Як адзначаў В. П. Рагойша адносна этнічных беларусаў у польскім культурным жыцці, «...адсутнасць у Польшчы перыяду 1921–1939 гг. хаця б нацыянальна-культурнай аўтаноміі Заходняй Беларусі, яе актыўная паланізацыя, а таксама натуральнае ўздзеянне польскай культуры на беларускую прадвызначылі з'яўленне ў польскай літаратуры і мастацтве значнай колькасці дзеячаў, народжаных на беларускай зямлі. Сярод іх мастак Фердынанд Рушчыц, паэты Ежы Путрамонт, Юзаф Чаховіч, Леанард Падгорскі-Аколаў, празаік Марыя Радзевіч, літаратуразнавец Мар'ян Здзяхоўскі і інш. Праўда, усе гэтыя і ім падобныя дзеячы культуры прама, а найчасцей апасродкавана таксама прычыніліся да пашырэння беларускай культуры і – шырэй – беларушчыны за межамі Беларусі. Часам нават незаўважна для іх саміх гэтая беларушчына пачынала жыць у іх творчасці, выяўляцца ў апісанні беларускіх краявідаў, у словах-беларусізмах, у мелодыях песняў і г.д.» [2, с. 153–154]. Можна быць, дзякуючы такой актыўнай і шматграннай уключанасці этнічных беларусаў у польскую культуру і літаратуру, у палякаў так і не сфарміравалася адэкватнае разуменне *інакшасці* Беларусі і яе насельнікаў. Цікавае сцвярджэнне польскага даследчыка Ежы Тамашэўскага ў працы «*Białorusini w oczach Polaków. 1919–1939*»: «Вялікая частка польскага грамадства нічога не ведала пра беларусаў і думала, што “крэсовую” вёску насяляюць палякі, прынамсі этнічна польскае насельніцтва, якое, аднак, з прычыны захопу расейцамі падлегла чужым уплывам і страціла нацыянальную свядомасць» [цыт. па 3, с. 51]. Не акцэнтуючы ўвагу на нацыянальнай праблематыцы, Т. Даленга-Мастовіч і С. Пясецкі ў сваіх творах, кожны па-свойму, зыходзячы з уласных мастацкіх задач, перадалі адметнасць Крэсаў Усходніх не толькі як адмысловай геаграфічнай прасторы, але і спецыфіку светаадчування і стэрэатып паводзін жыхароў, звязаных з ёю.

Варта падкрэсліць геаграфічна-прасторавую семантыку паняцця *крэсы* ў польскай мове, што азначае мяжу, канец, аддалены раён. Менавіта сюды, на далёкае ад Варшавы беларускае памежжа, пераносіць Т. Даленга-Мастовіч дзеянне дылогіі «Знахар» (1937) і «Прафесар Вільчур» (1939). Письменнік невыпадкова накіроўвае галоўнага героя, знанага варшаўскага прафесара Рафала Вільчура, які праз асабістую драму губляе памяць, на сваю родную Віцебшчыну. Менавіта тут герой усвядоміць сябе, верне ўласнае імя, адшукае страчаную некалі дачку Марылю. Адбываецца гэта дзякуючы не толькі збегу абставін, але і шмат у чым непаўторнай атмасферы беларускай правінцыі, яе элегічнай прыродзе, мудрасці і сапраўднай маральнасці яе жыхароў.

Набыўшы славу выдатнага знахара, пад імем Антонія Касібы, прафесар жыве ў вялікай праваслаўнай сям'і мельніка Пракопа на хутары недалёка ад мястэчка Радолішкі. На геаграфічнай мапе Беларусі насамрэч не існуе такога паселішча. У мастацкай прасторы раманаў Даленгі-Мастовіча яно знаходзіцца недзе на беларускіх абшарах паміж Ашмянамі і Браславам. У тэксце неаднаразова прыгадваюцца Сморгонь, Свенцяны, Вільня. Тым не менш, правобразам умоўных Радолішак лагічна лічыць Глыбокае, родны горад пісьменніка, дзе шчасліва прайшлі яго дзяцінства і юнацтва, дзе па-ранейшаму жыў бацька, а ў мясцовай гарадской гімназіі выкладала сястра Яніна. Нават на піку сваёй пісьменніцкай папулярнасці Т. Даленга-Мастовіч не проста часта гасцяваў у Глыбокім, а па сведчанні мясцовых жыхароў, падоўгу жыў тут. Таму геапэтычныя вобразы беларускага краю выпісаны пісьменнікам дэталёва, вельмі канкрэтна і разам з тым настальгічна: *Мястэчка, акружанае хвалістым зялёным морам збожжжа, само нагадвала звязак магутных галін таполяў, ліп і бяроз, пад якімі сціплымі краскамі туліліся белыя і чырвоныя дамкі, ледзь бачныя, бо таксама густа зараслі язьмінам, бэзам і вятроўнікам. Вяртаючыся ў святочны дзень з доўгай пагулянкі, можна было нават падумаць, што няма на свеце больш ціхага і прыгожага закутка* [4, с. 105]. Варта меркаваць, што пісьменнік пры ўсёй трапнасці апісанняў добра знаёмай яму рэчаіснасці, рэальнай правінцыяльнага жыцця, невыпадкова не пазначае сапраўдную назву мястэчка і не прывязвае дзеянне рамана да пэўнага геаграфічнага месца. Па жанры творы Т. Даленгі-Мастовіча з'яўляюцца класічнымі меладрамамі з наборам тыпалагічных жанравых рыс. Для меладраматычнага сюжэта, які, як правіла, мае пэўную долю неверагоднасці, пісьменніку больш прыдалася ўмоўная геаграфічная лакалізацыя падзей, але відавочна, што галоўнае для аўтара – канцэптуалізацыя вобраза беларускай правінцыі. На аснове сваіх індывідуальных рэфлексій ён стварае абагульнены, зборны вобраз сваёй малой радзімы з характэрным нетаропкім тэмпам жыцця, ціхамірнай прыродай, сардэчнымі людзьмі.

Геаграфічныя вобразы Беларусі пісьменнік перадае праз успрыняцце герояў, прыхлых у гэтых краях, карэнных варшавян. Гэта сам прафесар Вільчур, а потым і яго паплечніца, доктар Люцыя Каньская. Ужо вярнуўшыся ў Варшаву, прафесар з сумам прыгадвае беларускія пастаральныя краявіды: *Некалькі вёснаў я правёў у далёкіх прыгранічных абласцях Беларусі... Ціхі,*

прыгожы край. Раўніна мякка пераходзіць ва ўзгоркі, паміж якімі ляжаць азёры, густыя лясы з пералескамі ядлоўцу і арэшніку. Хаты, крытыя саломай... Не ўсе. У больш заможных – гонтай або драўняй. Але ўвогуле – беднота. Бедныя людзі, простыя... Добрыя людзі [5]. У другой частцы дылогіі, апутаны інтрыгамі і звадкамі сталічнага жыцця, прафесар ужо свядома пакідае Варшаву і зноў вертаецца ў Беларусь. У раманах мноства ландшафтных замалёвак і лірычных адступленняў, у якіх зафіксаваліся перадусім персанальныя адчуванні і падкрэслена ідылічныя рэфлексіі аўтара пра край свайго юнацтва.

Геапэтычны вобраз беларускай зямлі паказаны не толькі праз прыродныя рэаліі. Ён лакалізаваны ў такіх знешніх маркёрах тэрытарыяльнай ідэнтычнасці як правінцыйнае мястэчка, маёнткі мясцовых землеўладальнікаў, хутар з мельніцай, якія валодаюць у раманах уласным, арыгінальным геаграфічным вобразам. Такі набор адпавядае традыцыйнаму геапэтычнаму ўяўленню аб Беларусі. Праз пералічаныя геаграфічныя вобразы паўстае замкнёная, камерная геаграфічная прастора з адметным ладам жыцця яе жыхароў, падначаленым не столькі гістарычным ці палітычным зрухам, колькі анталогічным законам прыроды. Прасторавыя геаграфічныя рэаліі аддаленай беларускай правінцыі спрычыніліся да традыцыяналізму і здаровай кансерватыўнасці жыхароў, спакою і разважлівасці, якія ідуць ад глыбіннага разумення каштоўнасцей жыцця.

Вобраз беларускай зямлі ў раманах Т. Даленгі-Мастовіча канцэптуалізуецца як свет натуральных дабрачыннасцей і супрацьпастаўляецца не толькі аблуднаму жыццю Варшавы, а ўвогуле гораду як сапсаванай ці памылковай мадэлі чалавечага жыцця. *Горад – гэта пачвара. Адрэзаў чалавека ад зямлі асфальтам і бетонам. Адкуль яму чэрпаць пачуцці? Пачуцці ідуць ад зямлі, як усе гаючыя сокі,* – разважае Вільчур [5]. Такі канцэптуалізаваны вобраз нашай зямлі перагукаецца са сталай традыцыяй польскамоўнай літаратуры, згодна з якой Беларусь-Літва бачылася краінай натуральнай першатворнай гармоніі. У XIX стагоддзі свае версіі Беларусі як зямлі сардэчнай і ўтульнай, населенай спакойнымі і сціплымі людзьмі, прапанавалі Я. Баршчэўскі, А. Плуг, У. Сыракомля, Я. Лучына. Не застаўся ўбаку ад інтэрпрэтацыі гэтай традыцыі і Т. Даленга-Мастовіч.

Прынцыпова іншую мадэль геапэтычнага асваення Беларусі ў літаратуры міжваеннай Польшчы прапануе С. Пясецкі. У яго зусім іншы ракурс бачання крэсавага пагранічча. Калі ў Даленгі-Мастовіча беларуская прастора ціхамірная і элегічная, то ў Пясецкага яна трывожна-бурлівая і дынамічная. Своеасаблівай геапэтычнай дамінантай беларускай прасторы ў творах С. Пясецкага «Каханак Вялікай Мядзведзіцы» (1937), «Пяты этап» (1938), «Багам ночы роўныя» (1938) выступае дзяржаўная мяжа, якая перасекла Беларусь напалам і пульсую, нібы свежы рубец на целе. Названыя творы аўтабіяграфічныя, заснаваныя на ўласным вопыце былога перамятніка і разведчыка. Пралеглая праз цэнтр Беларусі дзяржаўная мяжа шмат у чым вызначыла жыццёвы лёс пісьменніка. Найперш менавіта палітычны выбар і катэгарычнае непрыняцце бальшавіцкай улады выштурхнулі С. Пясецкага ў Польшчу.

Напэўна, нідзе так яўна, як у беларускай гісторыі і культуры, геапалітыка не ўплывала на геапэтыку і наадварот. Вобраз мяжы – адзін з найважнейшых у беларускай канцэптасферы. Ён пазначае адметнасць беларускага шляху, асэнсаванага І. Абдзіраловічам у яго славутым эсэ. Праявы і ўплывы дзвюх цывілізацыйных парадыгм, якія сутыкнуліся на геапрасторы Беларусі, адлюстраваны ў ліцвінскай і заходнерускай культурных традыцыях, у творах мастацкай літаратуры папярэдніх стагоддзяў, урэшце, у сённяшнім неафіцыйным падзеле на «ўсходнікаў» і «заходнікаў». Беларуска-польская дзяржаўная граніца сталася матэрыялізацыяй гвалтоўнага і грубага размежавання ўзаемапранікальных цывілізацыйных сістэм і была надзвычай траўматычнай для свядомасці беларусаў па абодва яе бакі.

Геапэтыка Беларусі, адлюстраваная ў творах С. Пясецкага, істотна дапаўняе стэрыятыпную прасторавую мадэль, рэпрэзентаваную Т. Даленгам-Мастовічам, для якой характэрна камернасць і замкнёнасць, замаруджанасць унутранага руху і пэўная ўстойлівасць. Прастора ў С. Пясецкага рухомая, зменлівая і разамкнёная. Яна таксама традыцыйна прадстаўлена мястэчкамі, хутарамі, вёскамі, але, у адрозненне ад Т. Даленгі-Мастовіча, абсалютна канкрэтнымі і рэальнымі. На старонках «Каханка Вялікай Мядзведзіцы» мільгаюць назвы – Ракаў, Паморшчына, Волма, Івянец, Выганічы, Рубяжэвічы, Аляхновічы, Вялікае сяло... Вобразы Вільні, Мінска, Ракава, дзе разгортваюцца асноўныя сюжэты раманаў, узбагачаны канкрэтнымі локусамі. Напрыклад, для Ракава – гэта Мінская вуліца, Слабодка, Рынак, старыя могілкі, плошча каля касцёла. Іншыя творы Пясецкага таксама маюць багатую і разнастайную тапаніміку. Гэта Мінск з яго тапаграфічнымі дамінантамі: Залатой Горкай, Камароўкай, Серабранкай, Ніжнім рынкам, вуліцамі Серпухоўскай і Каломенскай, Захар’еўскай і Губернатарскай, а таксама прадмесцямі Мядзвежына і Яркава, дзе адбываюцца дзеянні «Менскай трылогіі», раманаў «Пяты этап», «Багам ночы роўныя». Варта адзначыць, што ўся падрабязная і багатая тапаніміка ў творах С. Пясецкага нанізана на востры бясконца руху і перамяшчэнняў герояў або ў межах лакалізаванай прасторы горада ці мястэчка, або ў разамкнёнай прасторы ўсяго рэгіёна беларуска-польскага памежжа.

Раманы С. Пясецкага поўняцца ландшафтнай вобразнасцю, асабліва «Каханак Вялікай Мядзведзіцы». Вачыма перапытніка Уладзіслава Лабровіча паказаны бясконцыя дарогі і сцежкі, палі, лясы і пералескі, балотцы, рэчкі і рачулки, вёскі і хутары, якія ён мінае, шматразова перасякаючы мяжу з захаду на ўсход і наадварот. Толькі сузор’е Вялікай Мядзведзіцы займае нязменнае месца на небасхіле і з’яўляецца для героя нечым адзіна пэўным і вызначаным. Гэтыя шматлікія ландшафтныя вобразы ў рамане адноўлены маляўніча і заўсёды эмацыянальна афарбаваныя. Складаная і пакручастая траекторыя няспыннага руху герояў С. Пясецкага адпавядае экзістэнцыйнаму становішчу беларусаў, настройм бяздомнасці, непрытульнасці, неўладкаванасці і перадаець адчуванні непазбыўнай трывогі і няпэўнасці жыхароў геапрасторы, якая знаходзіцца на еўрапейскіх скразняках. Гэтыя адчуванні

ўзмоцнены бежанствам, эміграцыяй, вымушанымі ўцёкамі ад рэпрэсій чарговых акупантаў. Рызыкаўныя паходы і перамяшчэнні вельмі часта суправаджаюцца дажджом, навальніцай, завірухай, моцным вятрыскам, што павялічвае адчуванне бяздомнасці і непрыкаянасці герояў.

Багатая на тапаніміку геапрастора твораў С. Пясецкага напоўнена жыццём актыўным, дзейсным, але разам з тым патаемным, схаваным, і геаграфічныя рэаліі Беларусі такую сакрытасць цалкам забяспечваюць. Найчасцей гэты рух маргінальны, нелегальны і адбываецца не на адкрытай прасторы, а на ледзь пазначаных сцежках, хаваецца ў гушчарах лясоў, лагчынах, адасобленых хутарах. Патаемнасць гэтага руху ў раманах Пясецкага прама ці ўскосна абумоўлена наяўнасцю мяжы і расколатасцю прасторы, насельнікі якой вымушаны весці дваіное жыццё. Невыпадкава субстанцыянальнай якасцю мяжы выступае цемра, а эпітэт *начны* характарызуе мноства сітуацый і эпізодаў: *Ночы былі чорныя. Мы ныралі ў іх, нібы ў сажу* [6, с. 56]. Цемра і ноч выступаюць атрыбутамі метафізічнай прыроды мяжы і памежжа, яе схаванага ад знешняга погляду жыцця, якое нагадвае падводную плынь. *Калі б вечарам, у глухую восеньскую ноч, адкінуць з граніцы на даўжэйшым яе прамежку павалоку змроку, мы б убачылі партыі перамытнікаў, якія цягнуцца да раніцы... Адхінуўшы заслону змроку з пагранічча, мы ўбачылі б акул граніцы: сялян з абрэзамі, карабінамі, рэвальверамі, сякерамі, віламі і каламі, якія цікуюць здабычу. Часам убачылі б і дыверсійную банду... Убачылі б мы і канакрадаў...* [6, с. 56]. Геапрастора Беларусі ў творах С. Пясецкага вызначаецца пэўнай супярэчлівасцю: пры ўсёй дынамічнасці і разамкнёнасці межаў, гэта прастора выразна інтравертная, яе сапраўдная сутнасць стоеная, схаваная ад знешняга, павярхоўнага погляду. У гэтым сцвярджэнні інтравертнасці адрозныя геапаэтычныя мадэлі Беларусі Т. Даленгі-Мастовіча і С. Пясецкага карэліруюць паміж сабой.

Паводле расійскага даследчыка Дз. Замяціна, у кожнай нацыянальнай культуры адбываецца «назапашванне» традыцыі асэнсавання геапрасторавых вобразаў: «Пэўная культура „калекцыянуе” пэўныя геаграфічныя вобразы, набываючы пры гэтым тыя ці іншыя вобразна-геаграфічныя канфігурацыі» [7, с. 110]. Т. Даленга-Мастовіч і С. Пясецкі зрабілі свой унёсак у стварэнне геапаэтычнага вобраза Беларусі, шмат у чым удакладніўшы ўяўленні польскага чытача аб прыродна-геаграфічных і культурна-гістарычных рэаліях беларускай зямлі. Дзякуючы сучасным перакладам, іх творы паспяхова ўвайшлі ў айчынны культурна-літаратурны кантэкст, набываючы нават большую значнасць для беларускага чытача, бо яны не толькі істотна дапаўняюць мастацкі вобраз Заходняй Беларусі, але запаўняюць жанрава-тэматычныя прабелы ў літаратуры аб жыцці краіны 20–30-х гг. XX ст., асвятляючы жыццё беларусаў і Беларусі пад новым, нетрывіяльным ракурсам. Іх творы ўдакладняюць і ўзбагачаюць геапаэтычны вобраз Беларусі, які сукупна склаўся ў айчыннай літаратуры.

ЛІТАРАТУРА

1. *Абашев, В. В.* Русская литература Урала. Проблемы геопозитики : учеб. пособие / В. В. Абашев. – М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2014. – 140 с.
2. *Рагойша, В.* Прысутнасць беларускай культуры ў свеце / В. Рагойша // Роднае слова. – 1996. – № 12. – С. 153–159.
3. *Радзiк, Р.* Палякі – Беларусы: узаемныя стэрэатыпы ў XIX і XX ст. (да 1939 г.) / Р. Радзiк // Беларускі гістарычны агляд. – 1997. – Т. 4. – Сш. 1–2 (6–7). – Снежань. – С. 35–60.
4. *Даленга-Мастовіч, Т.* Знахар : пер. з польск. / Т. Даленга-Мастовіч. – Мінск : Логвінаў, 2016. – 292 с.
5. *Dolega-Mostowicz, Tadeusz.* Profesor Wilczur [Электронны рэсурс] / Tadeusz Dolega-Mostowicz. – Рэжым доступу : <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/profesor-wilczur.html>. – Дата доступу : 18.12.2019.
6. *Пясецкі, С.* Каханак Вялікай Мядзведзіцы: пер. з польск.; прадм. М. Ваньковіча / С. Пясецкі. – Мінск : Выдавец Віктар Хурсік, 2009. – 352 с.
7. *Замятин, Д. Н.* Метагеография: Пространство образов и образы пространства / Д. Н. Замятин. – М. : Аграф, 2004. – 512 с.

The article examines two geopoetic models of Belarus presented in the novels of popular writers – T. Dolenga-Mastovich and S. Pesetsky, who are both of Polish-Belarusian origin. The authors' conceptual differences are revealed through the semantic analysis of the Belarusian topographic images. It can be explained by the authors' biographical differences, their emotional and subjective vision of the natural, geographical and historical realities of the Belarusian-Polish boundaries.

Поступила в редакцию 26.12.2019

Д. А. Гулак

АКСІЯЛАГІЧНАЯ ТРАНСФАРМАЦЫЯ ВОБРАЗА ІНДЗЕЙЦА Ў РАМАНЕ О. ЛА ФАРДЖА «СМЯШЛІВЫ ХЛОПЕЦ»

В статье исследуется художественная интерпретация образа коренного американца в романе О. Ла Фаржа «Смеющийся парень» (1929). Индейский герой рассматривается как вариант архетипа Другого в русле истории американского фронта. Доказано, что концепция героя романа «Смеющийся парень» несет признаки трансформации образа американского индейца в духе литературы постфронта.

Бытнасць карэнных народаў Амерыкі з пачатку засялення кантынента еўрапейскімі каланістамі ў XVI ст. і сёння застаецца адной з найбольш стыгматызаваных тэм гісторыі ЗША. Асваенню Новага свету часта спадарожнічала прыгнятанне мясцовага насельніцтва, яго выпяцненне і гвалтоўная культурная асіміляцыя. Афіцыйная пазіцыя ўладаў ЗША па індзейскім пытанні развівалася ў падобным рэчышчы да 20-х гг. XX ст. і абумовіла змест карэнна-амерыканскай нацыянальнай ідэі, у цэнтры якой – супраць-